

(weergave 1525)

Een lied in het hoge koor. –

1. Uit de diepte, o HEERE, roep ik tot U.
2. HEERE, hoor naar mijn stem, dat Uw oren acht wilden geven op het geschrei van mijn smeken!
3. Als U wilt acht slaan op de zonde, Heere, wie kan dan bestaan?
4. Want bij U is vergeving, opdat men U zou vrezen.
5. Ik heb op de HEERE gewacht, mijn ziel heeft gewacht, en ik wacht op Zijn Woord.
6. Mijn ziel wacht op de HEERE, van de ene morgenwake tot de andere.
7. Israël, wacht op de HEERE, want de barmhartigheid is bij de HEERE, en menigvuldig is bij Hem de verlossing.
8. En Hij zal Israël verlossen uit al zijn zonden.

VERS 1:

UIT DE DIEPTE, O HEERE, ROEP IK TOT U.

‘Uit de diepte, o HEERE, roep ik tot U.’ Dat zijn schone, hartstochtelijke en zeer diepgaande woorden, die voortkomen uit een eerlijk, berouwvol hart, dat grondeloos diep in zijn ellende verzonken is. Ja, zij alleen zijn in staat deze woorden te verstaan, die het zelf zo voelen en ondervinden. We zijn allen in diepten en in grote ellende, maar we voelen niet allen waar we zijn.

‘Roep ik tot U.’ Het geroep betekent hier niets anders dan een sterk, ernstig verlangen naar de genade van God. Dit verlangen zal in een mens niet beginnen, als hij niet inziet, in welke diepten hij ligt

VERS 2:

HEERE, HOOR NAAR MIJN STEM, DAT UW OREN ACHT WILDEN GEVEN OP HET GESCHREI VAN MIJN SMEKEN!

‘HEERE, hoor naar mijn stem, dat Uw oren acht wilden geven op het geschrei van mijn smeken.’ Dat betekent: U zwijgt, U verlaat mij, U gaat aan mijn ellendig geschrei voorbij! Niemand toch kan mij hier helpen, dan U alleen! Daarom, laat Uw oren acht geven op mijn geschrei en het opmerken. Dit woord spreekt de ziel, als ze

ondervindt, dat geen schepsel haar gejammer horen wil. Ja, als het haar voorkomt, dat God Zelf en alle schepselen haar tegenstanders zijn. Daarom volgt er:

VERS: 3:

ALS U WILT ACHT SLAAN OP DE ZONDE, HEERE, WIE KAN DAN BESTAAN?

‘Als U wilt acht slaan op de zonde.’ Dat betekent: als U de zonde in gedachte wilt houden, daarop blijft zien en ze niet wilt vergeven. U toch alleen bent een genadige en machtige Vergever. Behalve U is er niemand die de zonde kan vergeven.

‘HEERE, wie kan dan bestaan?’ Wat zou het mij voor nut doen, als alle schepselen mij genade bewezen, mijn zonde als niets achtten en mij vergeving schonken, als God ze opmerkt en in gedachte houdt? En wat zou het mij schaden, al zouden alle schepselen mij de zonde toerekenen en ze niet vergeven, als God ze vergeeft en er geen acht op slaat? Dit is het, wat ook de volgende Boetpsalm zegt: ‘O God, ga niet in het gericht met Uw knecht, want voor U wordt geen levend mens rechtvaardig bevonden’ (Psalm 143:3). Dit is dan ook de aanleiding geweest is tot het ontstaan van deze Psalm, namelijk het zien van het strenge oordeel van God, Die geen enkele zonde ongestraft kan en wil laten. Wie het oordeel van God veracht, vreest niet. Wie niet vreest, roept niet om hulp. Wie niet om hulp roept, vindt geen genade.

Daarom moet in een gerechtvaardigd mens altijd weer de vrees voor het oordeel van God leven, en wel vanwege de oude mens, die een vijand en tegenstander van God is en blijft. Naast deze vrees is er de hoop op genade met het oog op de barmhartigheid van God. Want bij de vrees voegt zich de hoop op barmhartigheid, vanwege de nieuwe mens, die ook een vijand van de oude mens is en dus met het oordeel van God instemt. Op die manier staan vrees en hoop naast elkaar. Zoals het oordeel van God de vrees wekt, zo veroorzaakt de vrees het roepen, en op het roepen volgt de genade. En zolang de oude mens leeft, kan de vrees – dit is het kruis en de dood – niet ophouden, want hij mag het oordeel van God niet vergeten. Wie echter zonder kruis en zonder vrees en zonder oordeel van God leeft, die leeft niet goed. Hij is de mens van wie in de Psalm het woord staat: ‘Voor zijn ogen zijn Uw oordelen weggedaan en hij zegt: ik zal nooit meer bewogen worden, mij kan geen kwaad overkomen’ (Psalm 10:6).

VERS 4:

WANT BIJ U IS VERGEVING, OPDAT MEN U ZOU VREZEN.

‘Want bij U is vergeving.’ Daarom is ook nergens anders een schuilplaats, waar een mens in veiligheid en zekerheid zou kunnen verkeren. Want, zoals de heilige Paulus zegt: ‘Als God vóór ons is, wie zal tegen ons zijn?’ (Romeinen 5:31). Op dezelfde manier moet men ook zeggen: wie zal vóór ons zijn, als God tegen ons is? Want bij Hem alleen is vergeving, en dit op een manier dat geen goed werk daarbij helpen

kan. Wie echter voor God wil bestaan, die moet alleen roemen in genade maar niet in werken.

‘Opdat men U zou vrezen.’ Dat is hetzelfde, wat boven gezegd is: Wie God niet vreest, roept niet om hulp. Hij zal ook geen vergeving ontvangen. Om de genade van God te verkrijgen, moet men Hem dus vrezen, en wel Hem alléén vrezen, omdat ook Hij alléén degene is Die vergeeft. Want wie iets anders vreest dan God, die verwacht van dat andere gunst en genade en vraagt niet naar God. Maar wie God vreest, die begeert Zijn genade en vraagt niet naar al datgene, dat buiten God is. Hij weet immers, dat niemand hem kwaad kan doen, als God hem genadig is.

VERS 5:

IK HEB OP DE HEERE GEWACHT, MIJN ZIEL HEEFT GEWACHT, EN IK WACHT OP ZIJN WOORD.

‘Ik heb op de HEERE gewacht,’ of: ik verwacht de HEERE. Tot nu toe heeft de psalmist zijn vrees beschreven, namelijk het kruis van de oude mens, hoe men dát moet dragen en daarmee moet omgaan. Nu beschrijft hij zijn hoop – het leven van de nieuwe mens – en vraagt: hoe men zich dáárin gedragen moet. Want deze twee stukken worden in alle Psalmen, ja in de hele Heilige Schrift geleerd. Want God handelt zo wonderlijk in Zijn kinderen, dat Hij ze rustig door dingen die tegenstrijdig zijn – dus die nooit met elkaar in overeenstemming te brengen zijn – zalig maakt. Want hoop en wanhoop staan tegenover elkaar. Te midden van wanhoop moeten de kinderen van God nog hopen! Vrees is immers niets anders dan het begin van de wanhoop, en hoop het begin van de verlossing. Deze twee dingen die naar hun natuur tegengesteld zijn, moeten tegelijk in ons leven: de oude en de nieuwe mens. De oude mens moet wanhopen, vrezen en ondergaan. De nieuwe mens moet hoop krijgen, standhouden en sterker worden. Beide moet in één mens tegelijk plaats vinden! Het is ermee als met een beeldhouwer: juist door het hout, dat niet tot het beeld behoort, weg te hakken en uit te snijden, zorgt hij ervoor dat het beeld zijn juiste vorm krijgt. Zo ook ín de vrees – die de oude mens weghakt – groeit de hoop, die de nieuwe mens vormt.

Daarom zegt hij in de Psalm: ‘Ik heb op God gewacht’, daarmee wil hij zeggen: in mijn geroep om hulp en onder mijn kruis ben ik niet weggevlucht of wanhopig geworden. Ik heb ook niet op werken vertrouwd maar alleen verlangd naar de genade van God. Ik wacht tot het mijn God behaagt mij te helpen. Nu zijn er velen die aan God doel, manier, tijd en maat voorschrijven en Hem – om zo te zeggen – zelf aanwijzen, hoe ze naar hun zin geholpen wensen te worden. Als dat dan niet precies zo gebeurt, geven ze de moed op of proberen – als ze dat kunnen – ergens anders hulp te krijgen. Zulke mensen zien niet uit naar God, ze wachten niet op Hem. God moet op hen wachten. Hij moet dadelijk klaar staan en niet op een andere manier helpen, dan zij Hem hebben voorgeschreven. Maar die op God wachten, bidden om genade en laten het dan verder aan de goede wil van God over om te bepalen, wan-

neer, hoe, waar en waardoor Hij helpen wil. Aan Zijn hulp twifelen ze niet. Zij zeggen ook niet, wat voor soort hulp het moet zijn, al laat ze ook nog zo lang op zich wachten. Want wie zelf de hulp wil noemen en bepalen, krijgt geen hulp, want hij wacht niet werkelijk en wil zich niet schikken in Gods raad, wil en uitstel.

‘Mijn ziel heeft gewacht,’ of: mijn ziel verwacht. Dat betekent: mijn ziel is een wachtend en verlangend ding geworden, alsof hij wilde zeggen: heel het bestaan en leven van mijn ziel is niets anders dan louter wachten óp en verlangen náár God geweest. Dat zou in het Latijn zó uitgedrukt kunnen worden: *Sustinui dominum, sustentrix seu expectatrix fuit anima mea*: mijn ziel is een wachteres geworden. Daarin wordt het vaste, voortdurende wachten uitgedrukt. Dat is een wachten, waarbij de ziel niets ervaart, dan dat ze verlangt en wacht, zoals het in de Psalm staat: ‘Verlangend heb ik naar de HEERE verlangd’ (Psalm 40:2, Vulgaat). Dat is ook hier bedoeld: ik heb zo innig naar God verlangd, dat mijn ziel een wachteres geworden is. Haar hele leven is één uitzien, hopen en verwachten geworden.

‘En ik wacht op Zijn Woord.’ Dat betekent: op Zijn belofte en op Zijn toezegging, want buiten het Woord van God [dus: buiten Christus] hoop en verwachting te hebben, is God verzoeken. Dit is nu eenmaal de natuur van de innerlijke [nieuwe] mens, dat hij voortdurend verlangen, hoop, vertrouwen en geloof koestert naar en op God. Daarom laat God hem ook niet aan zijn lot over. God, heeft immers genade en hulp beloofd aan alle mensen, die op Hem vertrouwen, zich op Hem verlaten en naar Hem verlangen. Juist dit Woord en deze belofte van God is het, wat de nieuwe mens doet staande blijven.

VERS 6:

MIJN ZIEL WACHT OP DE HEERE, VAN DE ENE MORGENWAKE TOT DE ANDERE.

‘Mijn ziel wacht op de HEERE, van de ene morgenwake tot de andere [morgenwake].’ Dat betekent: de ziel heeft haar aangezicht altijd naar God gekeerd en wacht gespannen op Zijn komst en hulp, hoe lang dat het wachten dan ook duren mag. Zoals ook in de Psalm staat: ‘Onze ogen zien voortdurend op onze God, tot Hij Zich over ons ontfermt’ (Psalm 123:2).

De Schrift deelt de nacht in vier delen en noemt die delen van de nacht *waken* of *wachten*. Dit houdt verband met het gebruik dat nachtwachten – zij die ‘s nachts de stad bewaken en op de komende en gaande man moeten letten – elkaar aflossen. Iedere wake heeft drie uren: de eerste van 6 tot 9, de tweede van 9 tot 12, de derde van 12 tot 3, de vierde, dat is de morgenwake, is van 3 uur tot de dag aanbreekt, dat is 6 uur. Een diepere verklaring hiervan laten we nu liggen. Het is voldoende om op te merken, dat men van de ene morgen tot aan de andere op God moet wachten. Dat is dus voortdurend en zonder ophouden! Al zou God de hele dag niet willen komen, dan moeten we toch tot de andere dag wachten. Dat de psalmist de morgenwake of morgentijd tweemaal noemt en niet de avond- of middernachtwake,

heeft het volgende als reden: bij de morgenstond begint men aan zijn werk, men stopt ermee als de avond valt en rust in de nacht. Hij bedoelt dus te zeggen: als u begint met op God te vertrouwen, houd dan nooit op. Laat avond en nacht voorbijgaan, blijf op uw wachtpost tot het weer morgen wordt. Want de nieuwe mens – zijn werk bestaat immers uit niets anders dan op God wachten en naar Zijn hulp verlangen – moet daarmee niet ophouden, zoals de uitwendige mens dat wél doet met zijn dagelijks werk, en ook doen moet. In deze drie hoge deugden bestaat nu het hele leven [van de nieuwe mens]: in deze drie hoge deugden: in geloof, in hoop en in liefde. De aard en de natuur van deze deugden wordt in de Psalmen beschreven: *affectus et opera eorum*, dat is: haar inwerkingen op het gemoed en het doen van de mens. Daarom is in deze kleine Psalm het hele leven, ja, de hele handel en wandel van de innerlijke [= nieuwe] mens meesterlijk weergegeven. Het is namelijk niets anders dan een zich verlaten op God en een zich in vertrouwen overgeven aan de wil van God alleen.

VERS 7:

ISRAËL, WACHT OP DE HEERE, WANT DE BARMHARTIGHEID IS BIJ DE HEERE, EN MENIGVULDIG IS BIJ HEM DE VERLOSSING.

‘Israël, wacht op de HEERE.’ Dat betekent: met een geestelijk, innerlijk nieuw volk [= de nieuwe mens] is het zo gesteld – zoals we al zeiden – dat zijn gehele leven één vertrouwen, één zich-loslaten, één wachten op en verlangen naar God is. Net als dat Israël – dat het bijzondere volk van God was – op deze manier op God behoorde te wachten. Bovendien is de naam daarmee in overeenstemming, want Israël betekent: *strijder of worstelaar met God*. Allen die nu zozeer op God wachten, dat ze – als het ware – met God strijden of worstelen, zijn echte Israëlieten.

‘Want de barmhartigheid is bij de HEERE.’ God echt kennen, is belijden dat bij Hem louter barmhartigheid en genade is. Dat is de reden dat Israël zozeer op Hem wacht. Zij echter, die God voor een toornige onderdrukker houden, die kennen Hem nog niet op de goede manier. Daarom zullen ze eerder voor Hem vluchten dan op Hem wachten.

‘En menigvuldig is bij Hem de verlossing.’ Dat betekent: bij Hem alleen is de verlossing uit de vele diepten, waarvan hierboven sprake was. En verder bestaat er geen verlossing, hoewel de verwaande heiligen bij zichzelf genoegdoening en verlossing denken te vinden. Met hun werken willen ze zich eruit helpen, hun eigen helper, verlosser en ontfermer zijn, en op deze manier voor zichzelf waarheid en gerechtigheid verwerven. Maar wat volgt hier nu aan het eind van de Psalm?

VER 8:

EN HIJ ZAL ISRAËL VERLOSSEN UIT AL ZIJN ZONDEN.

‘En Hij zal Israël verlossen uit al zijn zonden.’ Hij, Hij, God Zelf – en niet de mens zelf – zal Israël verlossen. Israël is een zondig volk en kan zichzelf niet verlossen. Daarmee worden de mensen bedoeld die Hem zien en kennen, op Hem wachten en op Hem vertrouwen.

Opmerking: Israël heeft zonde en kan zichzelf niet verlossen. Wat verbeelden zich Moab en Ismaël dan wel, deze verwaande heiligen, die er niets van willen weten, dat de gerechtigheid, waardoor we gerechtvaardigd moeten worden, alleen bestaat in een genadig geschenk van de loutere, onverdiende barmhartigheid van God? Daarom moeten we, wat onszelf betreft, niet barmhartig, maar streng en toornig zijn [namelijk: ten aanzien van onszelf], opdat God ons barmhartig zij en niet tegen ons toornet. Want wie [ten aanzien van] zichzelf genadig wil zijn, voor hem wordt God ongenadig. Wie echter voor zichzelf ongenadig is, voor hem is God genadig.

AMEN